

กลยุทธ์ในการใช้งานเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมการสอนในระดับปริญญาตรี

Strategies for using Facebook to enhance bachelor's degree teaching

ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัฐสภา แก่นแก้ว

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: rattasapa.ka@spu.ac.th

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี ผู้สอนสามารถออกแบบกระบวนการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้โดยผนวกเอาเฟซบุ๊กเข้าไปใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมการเรียนการสอน ออกแบบระบบการเรียนการสอน และ พัฒนากลยุทธ์ในการใช้เฟซบุ๊กเป็นสื่อปฏิสัมพันธ์เพื่อสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน หรือแม้แต่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ หรือการเรียนรู้แบบร่วมกันระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง เฟซบุ๊กสามารถส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ได้ทั้งในชั้นเรียน และ นอกชั้นเรียน ซึ่งบทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและรวบรวมกลยุทธ์ในการใช้งานเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมการสอนระดับปริญญาตรี และ 2) เพื่อวิเคราะห์แนวทางในการออกแบบและใช้งานกลุ่มเฟซบุ๊กเพื่อเป็นเทคโนโลยีการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมการสอนระดับปริญญาตรี อันประกอบไปด้วย 2 หัวข้อหลัก ได้แก่ 1) กลยุทธ์ในการสร้างบัญชีเฟซบุ๊กเพื่อใช้งานในการสอน และ 2) กลยุทธ์ในการใช้คุณสมบัติต่าง ๆ ของเฟซบุ๊กเพื่อการสนับสนุนการสอน ได้แก่ การบรรจุหรือเชิญผู้เรียนเข้ากลุ่มเฟซบุ๊กสำหรับการเรียนการสอน การประกาศข้อมูลด้วยภาพการแจกจ่ายเพิ่มข้อมูลเอกสาร กลยุทธ์การประกาศคะแนน การใช้โอเวนทเพื่อเตือนให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม เทคนิคการอัปโหลดภาพนิ่ง เทคนิคการอัปโหลดภาพเคลื่อนไหว การใช้เฟซบุ๊กไลฟ์เพื่อการอธิบายและทำความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ การใช้ข้อมูลจากการใช้งานกลุ่มสังคมการเรียนรู้ และการใช้งานคุณสมบัติของหน่วยการเรียนรู้ของกลุ่มเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมการสอนในระดับปริญญาตรีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: กลยุทธ์ เฟซบุ๊ก การออกแบบระบบการเรียนการสอน การสอนในระดับปริญญาตรี

ABSTRACT

A present bachelor's degree level teaching. The Instructor can be design learning process and use learning technology by integrating Facebook as an important tools to enhance teaching and learning, Instructional design system of teaching and develop many kind of strategies to using Facebook as an interactive media for communicating between instructor and learner, students and instructor or even promoting cooperative learning or collaborative learning among students and students. It's able to enhance learning processes both in the classroom and outside of the classroom.

The purpose of this study 1) To study and gather knowledge of using Facebook to enhance bachelor's degree teaching 2) To be analyze a guideline for design and used Facebook group as a learning technology to enhance bachelor's degree teaching in 2 main topics 1) Strategies for creating a Facebook account to use for teaching and 2) Strategies for using various features of Facebook to support teaching such as inviting students to join Facebook group, using visual information for announcements, distributing files and documents, score announcement, using events to remind students to participate in-class and out-class activities, photo uploading technique, video uploading technique, using Facebook LIVE to explain various topics, using Facebook group insights and qualification of units in social learning group to enhance bachelor's degree teaching. Facebook can help instructor to manage active learning to be more effective.

KEYWORDS: Strategies, Facebook, Instructional design system, Bachelor's degree teaching

บทนำ

ในปัจจุบัน กระแสข่าวสารข้อมูลและการเรียนรู้ ความก้าวหน้าของการสื่อสารโทรคมนาคม และเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้การแสวงหา และการกระจายข่าวสารข้อมูล รวมทั้งการเรียนรู้มีความสะดวกและรวดเร็วในหลายรูปแบบ จากประชากรทั้งหมดราว 70 ล้านคนในประเทศไทย มีจำนวนราว 50 ล้านคนเป็นผู้ใช้เฟซบุ๊ก ในจำนวนนี้เป็นเพศชายและหญิงในจำนวนที่เท่าๆ กัน ซึ่งช่วงอายุที่นิยมมากที่สุดในกลุ่มผู้ใช้ อยู่ระหว่าง 25 และ 34 ปี โดยในปี ค.ศ.2019 เฟซบุ๊กมีการใช้งานในประเทศไทยสูงที่สุดเมื่อเทียบสื่อสังคมออนไลน์อื่น ๆ (Thossaporn Phanpinit and Watcharaporn Kansirisin ,2019)

นักศึกษาในระดับปริญญาตรีใช้งานสมาร์ตโฟนอย่างแพร่หลาย และแทบทุกคนใช้งานเฟซบุ๊กเป็นปกติในชีวิตประจำวัน ถึงแม้ว่าผู้สอนหลายท่านอาจมองว่าเฟซบุ๊กเป็นวิกฤติ ที่ดึงความสนใจของผู้เรียนจากการเรียน หากแต่อาจารย์มืออาชีพที่มีความพยายามในการพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส สามารถออกแบบและใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้ด้วยการผนวกเอาเฟซบุ๊กเข้าไปเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา ให้ตอบสนองการเรียนรู้เชิงรุก อีกทั้งยังสามารถดึงการจดจ่อต่อโลกออนไลน์ของนักศึกษา นำไปสู่กิจกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจมากขึ้น โดยใช้ช่องทางการสื่อสารเดิมที่ผู้เรียนคุ้นเคย

หากผู้สอนสามารถใช้กลุ่มเฟซบุ๊ก (Facebook Group) ในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน เพื่อสื่อสารกับผู้เรียนด้วยเทคนิควิธีการในการออกแบบการใช้งานระบบอย่างมีชั้นเชิง มีกลวิธีในการพลิกแพลง โดยอาศัยความรู้ความชำนาญในการใช้งาน กลุ่มเฟซบุ๊กก็จะไม่เป็นเพียงแหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้เรียนจะเข้ามาอ่านข้อความที่อาจารย์ “ประกาศ” ตามแนวทางการเรียนรู้แบบตั้งรับ (Passive Learning) ในแบบดั้งเดิม แต่เฟซบุ๊กจะปรับเปลี่ยนกลายเป็นสื่อปฏิสัมพันธ์ (Interactive Media) เพื่อสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน หรือแม้แต่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียนรู้แบบร่วมกันระหว่างผู้เรียนด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) อันสามารถส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียน (In Class) และนอกชั้นเรียน (Out Class) ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นได้

วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อศึกษาและรวบรวมกลวิธีในการใช้งานเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมการสอนระดับปริญญาตรี
- (2) เพื่อวิเคราะห์แนวทางในการออกแบบและใช้งานกลุ่มเฟซบุ๊กเพื่อเป็นเทคโนโลยีการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมการสอนระดับปริญญาตรี

การใช้เฟซบุ๊กเพื่อการศึกษา

เฟซบุ๊กเริ่มเปิดดำเนินการใช้งานในปี 2004 ในฐานะของเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เปิดให้ทุกมหาวิทยาลัยและผู้เรียนในระดับโรงเรียนใช้งาน เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของสื่อสังคมออนไลน์นอกเหนือจากมายสเปซ (MySpace) ที่มีผู้ใช้นับล้านคนในขณะนั้น แต่เมื่อเวลาผ่านไป ผู้ใช้เฟซบุ๊กมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ อย่างมีนัยสำคัญ (Ouf, S., Nasr, M. and Helmy, 2010)

เฟซบุ๊กไม่ได้เป็นเพียงหนึ่งในเว็บไซต์เครือข่ายสังคมที่โด่งดังที่สุด แต่เป็นเว็บไซต์ที่มีชื่อเสียงที่สุดอันดับสองของโลก และอยู่ในอันดับที่เก้าในบรรดาเครื่องมือการเรียนรู้ 100 อันดับแรกในปี ค.ศ. 2013 โดยจำนวนการใช้งานผู้ใช้เฟซบุ๊กในเดือนเมษายน 2018 มีจำนวนสูงขึ้นในราว 2.2 พันล้านคน จากการเข้าถึงอย่างกว้างขวางในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ทำให้เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันนี้มีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเอาเฟซบุ๊กมาใช้งานเพื่อวัตถุประสงค์ด้านการศึกษา การใช้เฟซบุ๊กอย่างแพร่หลายในผู้เรียนระดับปริญญาตรีและการถูกกล่าวถึงจากคณาจารย์และสถาบันที่มีความสนใจที่จะพัฒนาการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ได้กลายเป็นหัวข้อสำคัญในการศึกษาของนักวิชาการและนักวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้สอนที่สังกัดสถาบันการศึกษาซึ่งสนับสนุนกระบวนการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยี (Siikanen, M., Baltakys, K., Kannianen, J., Vatrupu, R., Mukkamala, R. and Hussain, A., 2018.)

Yan, J. (2011) ได้ศึกษาพบว่า ประชากรทั่วโลกกว่า 80 ล้านคนที่จัดว่าเป็นกลุ่มมิลเลนเนียล (Millennials) หรืออาจเรียกว่า Generation Y มากกว่าครึ่งหนึ่งจะศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ซึ่งผู้สอนในมหาวิทยาลัยต้องทำงานหนักขึ้นกว่าเดิม เพื่อดึงดูดและรักษาผู้เรียนเหล่านี้ ที่มักถูกเรียกว่า “ชาวพื้นเมืองดิจิทัล (Digital Natives)” ไว้ ผู้เรียนที่เป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรีถูกเลี้ยงและเติบโตขึ้นด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและมักจะหันไปใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ที่มีความคุ้นเคยเมื่อต้องการค้นหาข้อมูล ซึ่งเฟซบุ๊กเป็น “เว็บไซต์บ้าน (Home Site)” ที่นักศึกษาจำนวนมากเข้าใช้งานเป็นจำนวนหลายครั้งตลอดทั้งวัน

การใช้เทคโนโลยีของเฟซบุ๊ก สามารถผนวกรวมเข้ากับวิธีการเรียนรู้ที่ทันสมัยเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสื่อสารได้ทุกที่ทุกเวลา ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน วิธีนี้มีผลในเชิงบวกต่อความสัมพันธ์ของผู้เรียนกับผู้สอนและผู้สอนสามารถเพิ่มกิจกรรมที่มุ่งเน้นความร่วมมือในห้องเรียน และนอกห้องเรียนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ตัวอย่างเช่น การใช้กลุ่มเฟซบุ๊กที่สร้างขึ้นเพื่อสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งเฟซบุ๊กที่นำมาใช้ในการสอนนี้ สามารถยกระดับทักษะของนักเรียนในการเขียนการอ่านการฟังและการสนทนาให้ดีขึ้น โดยผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับการมอบหมายให้เขียนประโยคสรุปจากการรับชมวิดีโอที่บันทึกที่บรรจุในเฟซบุ๊ก จากนั้นให้คอมเมนต์แบ่งปันแนวคิดกับเพื่อน ๆ โดยให้และอ่านงานเขียนของกันและกัน (Ouf, S., Nasr, M. and Helmy, 2010)

กลวิธีใหม่ที่สร้างขึ้นเช่นนี้ มีความสะดวกและง่ายต่อการสื่อสารระหว่างผู้สอนและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในระหว่างเพื่อนที่เป็นผู้เรียนด้วยกัน เมื่อผู้เรียนแบ่งปันงานของตนเองบนสื่อสังคมออนไลน์ ยิ่งไปกว่านั้นผู้สอนยังสามารถเพิ่มวิดิทัศน์ รูปภาพหรือแผนที่ เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำความเข้าใจ แนวคิดที่ซับซ้อนนอกเหนือไปจากการสอนในชั้นเรียน และผู้เรียนสามารถสร้างกลุ่มสนทนาด้วยกันเพื่ออภิปรายในเรื่องดังกล่าวได้อีกด้วย (Navarro, C.X., Molina, A.I., Redondo, M.A. and Juárez-Ramírez, R., 2016)

เฟซบุ๊กได้นำเสนอศักยภาพที่ยิ่งใหญ่สำหรับผู้สอน ผู้เรียน และผู้ปกครอง รวมทั้งผู้ดูแลระบบให้สามารถใช้ประโยชน์จากแพลตฟอร์มของเฟซบุ๊กในการปรับปรุงการสอนและการเรียนรู้เพื่อให้มีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและผู้เรียนมีผลการศึกษที่ดีขึ้น ด้วยการสร้างกลุ่มพิเศษที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการศึกษา (Social study group) และเชิญผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น รวมทั้งเผยแพร่และแลกเปลี่ยนลิงค์ไปยังเว็บไซต์หน้าต่าง ๆ แบ่งปันวิดิทัศน์ รูปภาพ บทความ และเนื้อหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ผู้สอนต้องการสอน นับได้ว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจของผู้สอนและผู้เรียนที่จะนำเอาเฟซบุ๊กมาสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากผู้เรียนรู้จักการใช้งานฟังก์ชันของเฟซบุ๊กอยู่แล้ว (Bicen, H. and Uzunboylu, H., 2013)

อย่างไรก็ตาม ผู้สอนจำเป็นต้องเตรียมการด้านต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้เฟซบุ๊กเป็นสื่อสังคมในการศึกษา เฟซบุ๊กสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และส่งเสริมให้ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันได้ง่ายขึ้น โดยการใช้เฟซบุ๊กในวิธีการใหม่จะนำมาใช้ในการพัฒนาสังคมและการรับรู้ทางวัฒนธรรมได้อีกด้วย (Michalik, P., Stofa, J. and Zolotova, I., 2014) อย่างไรก็ตาม การที่ผู้สอนจะใช้เฟซบุ๊กเพื่อการศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียนนั้น ผู้สอนจะต้องพิจารณาข้อพิจารณาเฉพาะบางประการด้วย ตัวอย่างเช่น การทำความเข้าใจในคุณลักษณะเฉพาะของสื่อสังคมออนไลน์ ข้อมูลส่วนบุคคล และการรู้เท่าทันการใช้สื่อดิจิทัล (Helser, S., 2011)

ทั้งนี้ จุดแข็งที่มีการใช้เฟซบุ๊กเพื่อการศึกษาอย่างแพร่หลาย เนื่องจากเฟซบุ๊กเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่มีสภาพแวดล้อมในการสื่อสาร มีปฏิสัมพันธ์ (Interactive) ที่ไม่จำกัดเวลาหรือสถานที่ ใช้งานง่าย ไม่มีค่าใช้จ่าย สามารถช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและกระตือรือร้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาที่ศึกษาในระดับปริญญาตรี

กลวิธีในการใช้งานเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมการสอนระดับปริญญาตรี

การใช้เฟซบุ๊กเพื่อการศึกษา มีการใช้งานหลากหลายรูปแบบทั่วโลก โดยกลวิธีในการใช้งานเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมการสอนระดับปริญญาตรีในบทความนี้ นำเสนอกลวิธีในการพลิกแพลง โดยอาศัยความรู้ความชำนาญในการใช้งานเฟซบุ๊กจากประสบการณ์และการทดลองใช้งานของผู้เขียนเป็นเวลา 8 ปี นับตั้งแต่ปี ค.ศ.2011 – ค.ศ.2019 โดยรวบรวมตั้งแต่กลวิธีต่าง ๆ นับตั้งแต่การสร้างบัญชีเฟซบุ๊กขึ้นเพื่อใช้ในการสอน ตลอดจนกลวิธีในการใช้คุณสมบัติ (Feature) ต่าง ๆ ของเฟซบุ๊กเพื่อการสนับสนุนการสอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 กลวิธีในการสร้างบัญชีเฟซบุ๊กขึ้นเพื่อใช้งานในการสอน

การสร้างเฟซบุ๊กเพื่อใช้งานในการกิจการสอน มีกลวิธีหลัก ดังนี้

4.1.1 การเลือกใช้เฟซบุ๊ก 2 บัญชี เพื่อแยกระหว่างเฟซบุ๊กที่ใช้งานด้านวิชาการและเฟซบุ๊กที่ใช้งานส่วนตัว

การตั้งชื่อบัญชี (Account) เฟซบุ๊กเป็นชื่อจริงของผู้สอนมีความสำคัญมาก ในกรณีที่ประสบปัญหาการใช้งานเฟซบุ๊กในเรื่องใด การยืนยันตัวตน ของเจ้าของบัญชีเฟซบุ๊กด้วยบัตรประจำตัวประชาชน หรือพาสปอร์ต ที่มีชื่อนามสกุลจริง ตรงกับชื่อบัญชี สามารถแสดงตนได้ชัดเจนมากกว่า ดังนั้น ผู้สอนควรที่จะใช้ชื่อนามสกุลจริง ซึ่งเป็นความสะดวกต่อการค้นหา (Search) ของผู้เรียน

ในกรณีที่ผู้สอนต้องการความเป็นส่วนตัวสูงมาก ต้องการที่จะแยกเรื่องงานและเรื่องส่วนตัวออกจากกัน ผู้สอนอาจมีกลวิธีในการพลิกแพลง สร้างเฟซบุ๊ก เป็น 2 บัญชี (Account) แยกจากกัน ด้วยการตั้งชื่อบัญชีเฟซบุ๊กแยกกันระหว่างเฟซบุ๊กที่ใช้ในการกิจการสอน และเฟซบุ๊กส่วนตัว โดยใช้บัญชีหนึ่งเป็นชื่อและนามสกุลภาษาไทย อีกบัญชีหนึ่ง เป็นชื่อนามสกุลภาษาอังกฤษ

ผู้สอนสามารถเลือกได้ว่าบัญชีเฟซบุ๊กที่เป็นชื่อภาษาอังกฤษ จะใช้เฉพาะภารกิจเรื่องงานที่ติดต่อกับนักศึกษา เพื่อนอาจารย์ รวมไปถึงแบ่งปันในเรื่องของงานวิชาการ รวมทั้งข่าวสารที่เป็นสาระประโยชน์ต่าง ๆ โดยโพสต์ด้วยการกำหนดค่าเป็นสาธารณะ (Public) ส่วนบัญชีที่เป็นชื่อภาษาไทยนั้น ใช้เฉพาะเรื่องส่วนตัว เช่น การทานอาหาร การท่องเที่ยว หรือ การใช้ชีวิตกับญาติพี่น้อง เลือกโพสต์ให้เห็นในแบบเพื่อน (Friend) เท่านั้น โดยผู้สอนควรใช้รูปแสดงตน (Profile) ให้มีลักษณะที่แตกต่างกัน

ผู้สอนที่เป็นเจ้าของบัญชี สามารถกำหนดเองได้ว่า บัญชีเฟซบุ๊กของผู้ใดจะมาเป็นเพื่อน (Friend) บ้าง สำหรับบัญชีที่ใช้งานส่วนตัว สามารถเลือกรับเฉพาะเพื่อน ญาติ และผู้ที่สนิทสนมจริง ๆ เท่านั้น ในขณะที่บัญชีที่ใช้ในการทำงานในด้านวิชาการ สามารถเปิดรับศิษย์และผู้ร่วมงานมาเป็นเพื่อนได้

การมีเลือกใช้เฟซบุ๊ก 2 บัญชี เพื่อแยกระหว่างงานด้านวิชาการและ เฟซบุ๊กที่ใช้งานส่วนตัว มีข้อดีคือ สามารถแยกเนื้อหาสาระ และชีวิตส่วนตัวออกจากกัน และไม่ได้ยุ่งยากในการบริหารจัดการมากนัก ถ้าเลือกใช้ช่องทางผูกบัญชีกับอุปกรณ์ที่เหมาะสม เช่น บัญชีที่ใช้ในงาน ใช้กับเครื่อง PC หรือ Mac ที่เป็น Desktop ส่วน บัญชีที่ใช้ในเรื่องส่วนตัว ใช้กับสมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ตเท่านั้น การโพสต์เรื่องต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีกลวิธีในการพลิกสลับบัญชีใช้งานได้โดยการใช้แอปพลิเคชันเฟซบุ๊กบนสมาร์ทโฟนกับงานด้านการสอนและใช้เว็บเบราว์เซอร์ เช่น Safari หรือ Firefox ในบัญชีของเรื่องส่วนตัว เมื่อเวลาต้องการโพสต์ข้อความหรือเนื้อหาใด ๆ จะได้ไม่ผิดพลาดสลับบัญชีก็สามารถแยกกันได้อย่างชัดเจน

ทั้งนี้ นอกจากชื่อบัญชีเฟซบุ๊กภาษาไทยและภาษาอังกฤษแล้ว การแยกภาพแสดงตนของทั้ง 2 บัญชีออกเป็น 2 ภาพ โดยใช้ภาพที่เป็นทางการหรือกึ่งทางการกับ Account ที่ใช้งานทางการศึกษา ในขณะที่ใช้ภาพแต่งกายชุดลำลอง สำหรับบัญชีส่วนตัว รวมทั้งการเลือกภาพปก (Cover) ที่แตกต่างกัน ก็จะสามารถช่วยให้เลือกใช้งานได้ง่ายขึ้น

4.1.2 การเลือกใช้เฟซบุ๊กบัญชีเดียวทั้งในงานด้านวิชาการ และใช้งานส่วนตัว

ผู้สอนที่เป็น “ตัวจริงตลอดเวลา” และเป็นต้นแบบในการใช้ชีวิตที่ดีให้แกศิษย์มักเลือกใช้เฟซบุ๊กบัญชีเดียวทั้งในงานด้านวิชาการ และใช้งานส่วนตัว

การใช้เฟซบุ๊กบัญชีเดียวนั้น สามารถเลือกกำหนดค่าได้ว่า จะใช้บัญชีเป็นชื่อภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษ แต่โดยมากหากติดต่อสื่อสารกับเพื่อนต่างชาติ หรือทำงานในระดับนานาชาติ ควรใช้ชื่อบัญชีเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อความสะดวกในการค้นหา

เป็นที่ทราบกันดีว่า นโยบายของเฟซบุ๊กอนุญาตให้มีเพื่อน ได้เพียง 5,000 Account เท่านั้น หากผู้สอนเป็นผู้มีชื่อเสียงมาก สามารถเลือกทำ Page เพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสารได้อีกช่องทางหนึ่ง แต่ก็ต้องใช้เวลาในการดูแล Page นั้นด้วย

ทั้งนี้ การเลือกใช้เฟซบุ๊กบัญชีเดียว ทั้งงานด้านวิชาการ และใช้งานส่วนตัว สำหรับผู้สอนที่ไม่ต้องการดูแล Page แยกต่างหาก คือ ไม่จำเป็นต้องรับ Friend จำนวนมาก แต่เปิดโอกาสให้มีคน “ติดตาม” และเลือกค่าความเป็นส่วนตัว (Privacy) ของการโพสต์ในแต่ละเรื่อง ให้เป็นสาธารณะ (Public) ในเรื่องงาน ในขณะที่เลือกโพสต์ให้เห็นเฉพาะเพื่อน (Friend) เฉพาะญาติ (Family) ในเรื่องส่วนตัว หรือ อาจใช้กลวิธีในการเลือกซ่อนโพสต์บางโพสต์สำหรับ Friend บางคนก็ได้ เพียงตั้งค่ากำหนดในการโพสต์เท่านั้น

4.2 กลวิธีในการใช้คุณสมบัติ (Feature) ต่าง ๆ ของเฟซบุ๊กเพื่อการสนับสนุนการสอน

เทคนิคและกลวิธีในการสร้างใช้คุณสมบัติ (Feature) ต่าง ๆ ของเฟซบุ๊กเพื่อการสนับสนุนการสอนนั้นมีจำนวนมาก ซึ่งเทคนิคและกลวิธีในการใช้คุณสมบัติ ของเฟซบุ๊กเพื่อการสนับสนุนการสอนที่สำคัญ ดังนี้

4.2.1 การบรรจุหรือเชิญผู้เรียนเข้ากลุ่มเฟซบุ๊กสำหรับการเรียนการสอน

การบรรจุหรือเชิญผู้เรียนเข้ากลุ่มเฟซบุ๊กนั้น ขึ้นอยู่กับผู้สอนว่า จะมีเลือกใช้เทคนิคและกลวิธีการใด เช่น เทคนิคการใช้ QR Code (Quick Response Code) ผู้สอนสามารถจัดสร้างกลุ่มเฟซบุ๊กขึ้นแล้วใช้ Website ที่ให้บริการจัดทำ QR Code เช่น Unitag เพื่อสร้าง QR Code และ นำภาพของ QR Code ไปบรรจุใน PowerPoint ที่ใช้สำหรับแนะนำรายละเอียรายวิชาซึ่งผู้สอนใช้ในสอนในสัปดาห์แรกของการสอน และมอบหมายให้ผู้เรียนในชั้นเรียน ใช้สมาร์ทโฟนในการเชื่อมโยงไปส่งค่าขอเข้ากลุ่มในขณะที่จัดสอน ซึ่งวิธีการดังกล่าวมีข้อดีคือสามารถรับผู้เรียนเข้าสู่กลุ่มเรียนได้อย่างรวดเร็วในเวลาอันสั้น

นอกจากนี้ ยังมีกลวิธีในการใช้งาน Link เพื่อเชื่อมโยงไปยังกลุ่มเรียนได้ เช่น เมื่อผู้สอนสร้างกลุ่มเฟซบุ๊กขึ้นใช้งาน ระบบมักจะสร้าง URL ขึ้น ซึ่งหากวาง Link นั้น ในเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ใด ๆ ก็ตาม ผู้เรียนก็สามารถ Click ตาม Link ไปส่งค่าขอเข้า กลุ่มได้ อย่างไรก็ตาม หากบรรจุ Link ใน PowerPoint อาจเป็นการยากที่ผู้เรียนจะจดจำตัวอักษรทั้งหมด ซึ่งผู้สอนสามารถใช้เทคนิคในการทำ URL ให้สั้น โดยการใช้ URL Shortener เช่น การใช้งาน Website Bitly โดยผู้สอนสามารถเปลี่ยนแปลงการใช้ชื่อให้สั้นลงซึ่งง่ายต่อการพิมพ์มากกว่า ในกรณีที่ผู้เรียนใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ต้องพิมพ์ตัวอักษร

4.2.2 การประกาศข้อมูลด้วยภาพ

การจัดทำ Cover ของกลุ่มเฟซบุ๊ก ก็สามารถเลือกเป็นภาพถ่ายที่เกี่ยวข้องกับรายวิชา โดยระบุชื่อรายวิชาไว้บน Cover ก็จะช่วยให้เข้าใจได้ง่ายว่า ผู้เรียนใช้งานกลุ่มเรียนโดยอยู่ นอกจากนี้ประกาศข้อมูลต่างๆ ด้วยการใช้ภาพ หรืออินโฟกราฟิก เป็นสิ่งที่เรียกความสนใจจากผู้เรียนได้ดีกว่าการประกาศเป็นตัวอักษร

จุดเด่นของการประกาศด้วยภาพ คือ ผู้เรียนสามารถมองเห็นประกาศทุกบรรทัด บนพื้นที่แบบเดียวกัน โดยไม่แปรเปลี่ยนไปตามขนาดจอแสดงผลของโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ผู้เรียนยังสามารถบันทึกภาพไว้เป็นข้อมูล และ/หรือ ส่งต่อภาพดังกล่าวผ่านทาง Facebook Messenger หรือ Line Application ส่งต่อไปยังเพื่อนๆ ได้

4.2.3 การแจกจ่ายไฟล์ (File) ข้อมูลเอกสาร

ผู้สอนสามารถแจกจ่ายไฟล์ (File) ข้อมูลเอกสารประเภทต่างๆ ให้กับผู้เรียนได้ โดยการ Upload File ที่มีขนาดและประเภทของไฟล์ (File) ข้อมูลเอกสารตามข้อกำหนดของเฟซบุ๊กที่อนุญาตให้ Upload ขึ้นไปฝากไว้ได้ ทั้งนี้การค้นหาข้อมูลเอกสารที่ Upload ไว้ ผู้สอนและผู้เรียนสามารถ Click เลือกที่ TAB Files ซึ่งกลุ่มเฟซบุ๊กสามารถรวบรวม File ทั้งหมดที่ผู้สอน Upload ไว้ เรียงตามลำดับเวลา

4.2.4 เทคนิคการประกาศคะแนน

ในการประกาศคะแนนนั้น ผู้สอนสามารถทำได้ด้วยวิธีการพื้นฐาน เช่นการพิมพ์รายชื่อของผู้เรียนและคะแนนที่ได้ขึ้นเป็นโพสต์ แต่กลวิธีที่สำคัญคือประกาศคะแนนด้วยการ Upload ไฟล์เอกสาร Excel ขึ้นเป็น File ในกลุ่มเฟซบุ๊ก ซึ่งผู้เรียนที่ใช้สมาร์ตโฟนสามารถเลือกดู File Excel ผ่านทาง Excel Online ซึ่งผนวกอยู่ในระบบปฏิบัติการต่าง ๆ ทั้ง iOS และ Android ที่มี Facebook Application สามารถเปิดชมได้โดยไม่ต้องใช้ Application อื่น

4.2.5 การใช้ Event เพื่อเตือนให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม

ผู้สอนสามารถใช้ Event เพื่อเตือนให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนได้ กลวิธีในการเลือกใช้ Event เป็นการผลักดัน (Push) คำเตือน ไปยังผู้เรียนในช่วงเวลาที่เหมาะสม ทั้งการเตือนให้เข้ากลุ่มเรียนเพื่อติดตามประกาศข้อมูลข่าวสาร การเตือนให้รับชม Facebook LIVE หรือการเตือนให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งมีกลวิธีที่สำคัญคือการส่ง Event ในเวลาค่ำ (20.00 น. -22.00 น.) ซึ่งผู้เรียนในระดับปริญญาตรีมักใช้งานเฟซบุ๊กในเวลาดังกล่าว ซึ่งจะสามารถได้ผลตอบกลับที่รวดเร็วขึ้น

4.2.6 เทคนิคการ Upload ภาพนิ่ง (Photo)

หากผู้สอนต้องการ Upload ภาพขึ้นใน Post จำนวน 1 Post ควรใช้กลวิธีในการเลือกจำนวนภาพสูงสุด ไม่เกิน 5 ภาพ ต่อ 1 โพสต์ เพื่อให้แสดงผลเป็น Thumbnail ได้ครบทุกภาพ อย่างไรก็ตาม การโพสต์ภาพเพียงภาพเดียว ต่อ 1 โพสต์ มักทำให้ผู้สอนเห็นภาพนั้นได้ชัดเจนที่สุด ผู้สอนจึงควรพิจารณาว่า ภาพแบบใดควรโพสต์เพียงภาพเดียว ภาพแบบใดควรโพสต์เป็นกลุ่ม กลุ่มละไม่เกิน 5 ภาพ หรือ กลุ่มของภาพแบบใดควรจัดทำเป็นอัลบั้ม (Album) เพื่อที่จะรวบรวมหมวดของภาพไว้ให้อยู่ในพื้นที่เดียวกัน

ผู้สอนควรคำนึงเกี่ยวกับการแสดงผลของภาพที่ Upload ด้วย หากเป็นภาพที่มีความละเอียดสูงมากเกินไป ระบบของเฟซบุ๊กจะบีบอัดภาพให้มีขนาดเล็กลง ซึ่งหากต้องการให้ผู้เรียนรับชมภาพขนาดใหญ่ที่มีความละเอียดสูง ควรใช้กลวิธีในการบรรจุภาพนั้นใน Google Drive และวางเป็น Link ให้ผู้เรียน Download จะเป็นวิธีการที่เหมาะสมกว่า

4.2.7 เทคนิคการ Upload ภาพเคลื่อนไหว (Video)

การ Upload ภาพเคลื่อนไหว (Video) โดยตรงขึ้น Facebook นั้น สามารถทำได้ หากภาพเคลื่อนไหวนั้นมีความยาวและปริมาณไม่มากนัก เนื่องจากจะสิ้นเปลืองจำนวนข้อมูล (Data) ที่ใช้งาน ทั้งของผู้ที่ Upload และ ผู้ที่รับชม นอกจากนี้ยังควรคำนึงถึงลิขสิทธิ์ต่างๆ ที่อาจมีอยู่ด้วย

4.2.8 เทคนิคการใช้ Facebook LIVE เพื่อการอธิบายและทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆ

การใช้งาน Facebook LIVE ในปัจจุบันสามารถทำได้ง่าย ประโยชน์ที่เกิดขึ้นคือ ผู้สอน สามารถที่จะอธิบายและทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆ โดยผู้เรียนสามารถเห็นหน้าผู้สอนไปด้วย หรือ เห็นเนื้อหา หรือสภาพบางอย่างได้จากภาพเคลื่อนไหวจากการแพร่ภาพสดในลักษณะของการนัดหมายล่วงหน้าแบบประสาน เวลา (Synchronous) ในขณะที่ผู้สอนสามารถเลือกบันทึก Clip วิดีทัศน์ที่ได้ LIVE ไป ให้ผู้เรียนติดตามชม ภายหลัง ในลักษณะไม่ประสานเวลา (Asynchronous) ก็ได้ ซึ่งช่วงเวลาที่เหมาะที่จะใช้งาน Facebook LIVE ในบริบทของไทย ส่วนใหญ่มักดำเนินการในเวลาค่ำ เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่มักใช้ Wifi ในที่พักอาศัย ในการรับชม Facebook LIVE ด้วยการชมสด ได้สะดวกกว่าเวลากลางวัน และผู้เรียนบางคน จะไม่สะดวกรับชม LIVE ในเวลากลางวัน เนื่องจากความสิ้นเปลืองของปริมาณข้อมูล ที่ต้องใช้จากการใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้เรียนที่มักมีจำนวนจำกัด

อย่างไรก็ตาม การใช้ Facebook LIVE นั้น เป็นลักษณะของการพูด “สด” ซึ่งผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญในการพูด บอกล่า หรือบรรยาย จะดำเนินการได้ไม่ยากนัก หากเป็นผู้สอนที่เป็นผู้สอนใหม่ อาจไม่คุ้นเคยกับการพูดต่อหน้ากล้องสำหรับการเผยแพร่ภาพสด จำเป็นต้องมีการเตรียมการล่วงหน้า นอกจากนี้ การมอบหมายงานให้ผู้เรียนใช้ Facebook LIVE ในกลุ่มเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ก็เป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่สามารถดำเนินการได้

ข้อควรระวังในการใช้งาน Facebook LIVE คือ เรื่องของการระมัดระวังความสุภาพของภาษาที่ใช้ อีกทั้งต้องระมัดระวังในเรื่องของเสียงดนตรีที่เป็นพื้นหลัง (Background) เนื่องจากหากเป็นเพลง หรือดนตรีที่มีลิขสิทธิ์ ระบบการตรวจจับของ Facebook อาจตัดระบบเสียง หรือ Lock การใช้งาน Account Facebook ของผู้ใช้งานได้

4.2.9 การใช้ข้อมูลจาก Group Insights

เฟซบุ๊กเพิ่มคุณสมบัติ (Feature) ใหม่ สำหรับแอดมินที่จะช่วยจัดการกลุ่มได้ดียิ่งขึ้นซึ่งเรียกว่า “Group Insights” ที่สามารถแสดงผลตามเวลาจริง (Real-time) ได้ทั้งการมีส่วนร่วมในสื่อสังคมออนไลน์ (Engagement) และการจัดการสมาชิก การตอบรับคำขอของสมาชิกใหม่ โดยมีการกรองข้อมูลของผู้ใช้ไม่ว่าจะเป็นเพศ อายุ และสถานที่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ดูแลกลุ่มตัดสินใจได้ง่ายขึ้น

ส่วนในเรื่องความปลอดภัยสำหรับกลุ่มเรียน เฟซบุ๊กได้บรรจุคุณสมบัติ การจัดการสมาชิกที่โพสต์คอนเทนต์ที่ไม่ปลอดภัย (Removed member clean-up) รวมถึงการคอมเมนต์ และรับคนอื่นๆ เข้ากลุ่ม โดยสามารถทำได้ในขั้นตอนเดียว และ ระบบการตั้งเวลาโพสต์คอนเทนต์ในกรุป (Scheduled posts) ซึ่งทั้งหมดนี้ จะช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดการเนื้อหาในกลุ่มได้ง่ายขึ้น

4.2.10 การใช้งานกลุ่มสังคมการเรียนรู้ และ การใช้งานคุณสมบัติหน่วยการเรียนรู้ (Units)

เมื่อผู้สอนเลือกประเภทให้กลุ่มของเฟซบุ๊กที่สร้างขึ้น เป็นกลุ่มสังคมการเรียนรู้ (Social Learning Group) ผู้สอนจะสามารถใช้งานกลุ่มเฟซบุ๊กนี้ในลักษณะของเทคโนโลยีที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ หรือการเรียนรู้แบบร่วมกัน บนพื้นที่ของกลุ่มเฟซบุ๊ก สามารถทำได้ในลักษณะประสานเวลา (Synchronous) และ ไม่ประสานเวลา (Asynchronous)

คุณสมบัติ Units ที่มีมาให้ในกลุ่มสังคมการเรียนรู้ (Social Learning Group) ผู้สอนจะสามารถสร้างหัวข้อการเรียนรู้หรือสร้างหลักสูตร (Create an agenda or curriculum) จัดวางโพสต์ในลำดับที่ผู้สอนต้องการ (Put posts in your own order) ติดตามความสมบูรณ์ของโพสต์ (Track completion of posts) และช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งใหม่ (Help people learn new things) ซึ่งคุณสมบัตินี้มีในกลุ่มประเภทสังคมการเรียนรู้เท่านั้น

สรุป

การสอนในระดับปริญญาตรี ผู้สอนสามารถออกแบบกระบวนการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้ โดยผนวกเอาเฟซบุ๊กเข้าไปใช้ เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมการเรียนการสอน ออกแบบระบบการเรียนการสอน และ พัฒนากลวิธีในการใช้เฟซบุ๊กเป็นสื่อปฏิสัมพันธ์เพื่อสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน หรือแม้แต่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ หรือการเรียนรู้แบบร่วมกันระหว่างผู้เรียนด้วยตนเอง เฟซบุ๊กสามารถช่วยจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ได้ทั้งในชั้นเรียน และ นอกชั้นเรียน

กลวิธีในการใช้คุณสมบัติต่าง ๆ ของเฟซบุ๊กเพื่อการสนับสนุนการสอน ได้แก่ การบรรจุหรือเชิญผู้เรียนเข้ากลุ่มเฟซบุ๊กสำหรับการเรียนการสอน การประกาศข้อมูลด้วยภาพการแจกจ่ายไฟล์ข้อมูลเอกสาร การประกาศคะแนน การใช้โอเวนท์เพื่อเตือนให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมเทคนิคการอัปโหลดภาพนิ่ง เทคนิคการอัปโหลดภาพเคลื่อนไหว เทคนิคการใช้เฟซบุ๊กไลฟ์เพื่อการอธิบายและทำความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ การใช้ข้อมูลจากการใช้งานกลุ่มสังคมการเรียนรู้ และ การใช้งานคุณสมบัติของหน่วยการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่อาจารย์มืออาชีพควรศึกษา เพื่อที่จะใช้เฟซบุ๊กในลักษณะที่เป็น "เครื่องมือ" ทางเทคโนโลยีการศึกษาที่สามารถส่งเสริมการสอนในระดับปริญญาตรีให้มีประสิทธิภาพดีขึ้นได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

กลวิธีต่าง ๆ ในการใช้งานเฟซบุ๊กเพื่อการศึกษา สัมพันธ์กันกับบริบทของแต่ละสาขาวิชา ต้องคำนึงถึงคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละสาขาวิชาเป็นสำคัญ นอกจากนี้ บริบทที่แตกต่างกันไป และคุณลักษณะเฉพาะของผู้เรียนในแต่ละสาขา รวมทั้งผู้เรียนที่มีจิตลักษณะที่แตกต่างกันไป ก็อาจมีความแตกต่างกันในเรื่องของการใช้งานเฟซบุ๊ก ซึ่งผู้สอนต้องพิจารณาบริบทต่าง ๆ ประกอบกันในการเลือกในงานเฟซบุ๊กเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- Bicen, H. and Uzunboyly, H., (2013). **The Use of Social Networking Sites in Education: A Case Study of Facebook**. J. UCS, 19(5), pp.658-671. <https://www.postplanner.com/blog/wtf-grow-followers-wrong-social-platform/>
- Helser, S., (2011). **An interdisciplinary approach to address identity theft education**. In Technology and Society (ISTAS), 2011 IEEE International Symposium on (pp. 1-8). IEEE.
- Michalik, P., Stofa, J. and Zolotova, I., (2014). **Concept definition for Big Data architecture in the education system**. In Applied Machine Intelligence and Informatics (SAMII), 2014 IEEE 12th International Symposium on (pp. 331-334). IEEE.
- Navarro, C.X., Molina, A.I., Redondo, M.A. and Juárez-Ramírez, R., (2016). **Framework to evaluate m-learning systems: A technological and pedagogical approach**. IEEE Re-vista Iberoamericana de Tecnologías del Aprendizaje, 11(1), pp.33-40.
- Ouf, S., Nasr, M. and Helmy, Y., (2010) **An enhanced e-learning ecosystem based on an integration between cloud computing and Web2.0**. In Signal Processing and Information Technology (ISSPIT), 2010 IEEE International Symposium on (pp. 48-55). IEEE.
- Siikanen, M., Baltakys, K., Kanninen, J., Vatrapi, R., Mukkamala, R. and Hussain, A. (2018). **Facebook drives behavior of passive households in stock markets**. Finance Research Letters. <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>
- Thossaporn Phanpinit and Watcharaporn Kansirisin (2019). **Social Media Trends 2019: Part 1 – Facebook in Thailand**. (Online) <https://lexiconthai.com/blog/social-media-trends-2019-facebook-in-thailand/>
- Yan, J. (2011). **Social media in branding: Fulfilling a need**. Journal of Brand Management, 18(9), 688–696.